

Vägledning för svenska arter i
habitatdirektivets bilaga 2
NV-01162-10
Beslutad: 20 januari 2011

Vikare

Phoca hispida

EU-kod: 1938

Länk: Gemensam text (arternas namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#2

BESÖK: STOCKHOLM - VALHALLAVÄGEN 195
ÖSTERSUND – FORSKARENS VÄG 5, HUS UB
KIRUNA – KASERNGATAN 14
POST: 106 48 STOCKHOLM
TEL: 08-698 10 00
FAX: 08-698 14 80
E-POST: REGISTRATOR@NATURVARDSVERKET.SE
INTERNET: WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Biologi – ekologi

Länk: Gemensam text (biologi och ekologi)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#4

Livsmiljö

Under den isfria delen av året lever vikaren till 80-90 % ett pelagiskt liv. Resterande tid tillbringar den på stenar och skär i kustnära, grunda vattenområden. Vikaren är helt beroende av stabil is, för kutningen och digivningen. Vikaren är beroende av is för de vuxna djurrens pälsömsning under senare delen av april och början av maj.

Reproduktion och spridning

Honorna föder sin unge i is- och snögrottor under februari–mars. Vikarens unge (kuten) har vid födseln en värmeisolerande vit päls som isolerar mycket dåligt i vattnet. Kuten måste därför vara uppe på isen under hela digivningsperioden, vilken varar under 3–8 veckor. Därefter fälls kutpälsen och den går i vattnet, varmed kut-moderkontakten bryts.

Arten kan förflytta sig långa sträckor, i storleksordningen 30-50 mil.

Övrigt

Huvudsaklig föda under det första levnadsåret är mindre kräftdjur (skorv och pung räkor) samt spigg. Senare äter den huvudsakligen simpör, skarpsill och strömming (småfisk, 15-20 centimeter). Vintertid äter även äldre djur mängder med skorv.

Status

Länk: Gemensam text (status)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#6

Status och internationellt ansvar

- Sveriges rödlista 2010: Arten är klassad som Nära hotad (NT).

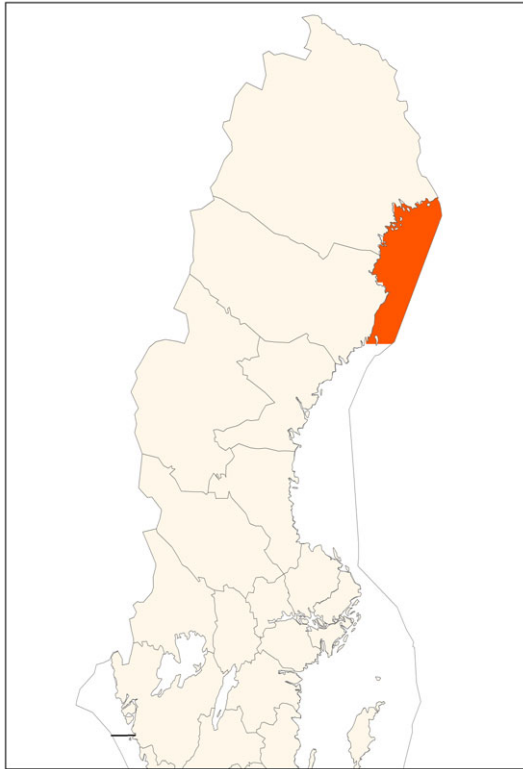
Rapporterad nationell bevarandestatus 2007

Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpekade för arten (antal)		4		4
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		17 350		17 350
Referensvärde (km ²)		> 17 350 ^c		> 17 350 ^c
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		
Population				
Aktuellt värde (enhet ¹)	3 500 - 5 000			3 500 - 5 000
Referensvärde (enhet ¹)		> 4 300 ^c		> 4 300 ^c
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Försämring		
Artens livsmiljö				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig		
Bedömning trend		Stabil		
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Förbättring		
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status		Dålig		
Bedömning trend		Stabil		

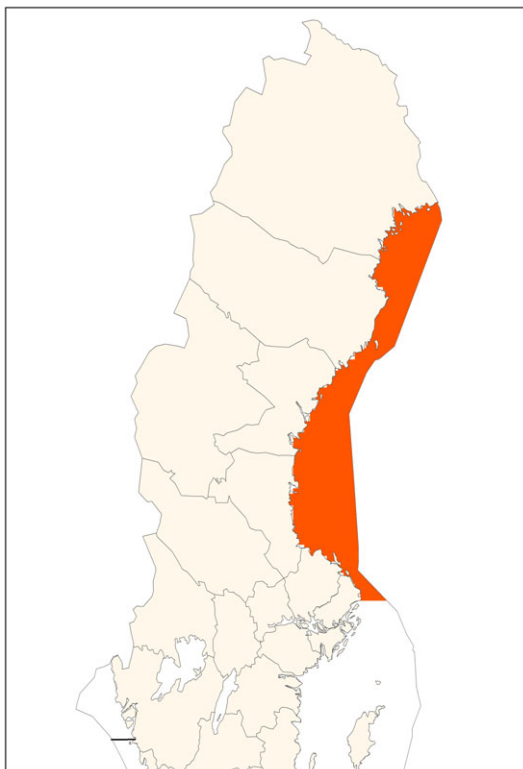
¹ Enhet för artens population är antal individer.

Kommentarer till rapporterade uppgifter

^c Sverige har inte angett exakt referensvärde eller lämnat någon karta över gynnsam utbredning. I rapporteringen 2007 angavs att referensvärdet behöver vara mer än det som angetts i rapporteringen.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde.

Figur 2. Gynnsamt utbredningsområde i Sverige.

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#12

Hotbild

- Vikaresälen är utsatt för miljögifter vilket ökat den naturliga dödligheten och minskat stammens reproduktionskapacitet. Det låga reproduktionstalet gör att varje ytterligare faktor som ökar ungdödligheten starkt påverkar stammens återhämtningsförmåga.
- Vikaresälen är för sin reproduktion helt beroende av att det finns stabil is. Under varma vintrar dör många kutar om isen bryts upp och driver iland, vilket bl.a. hände under vårvintern 1990 i Rigabukten. Om växthuseffekten fortskrider med påtagligt milda vintrar får detta som följd att mindre stabila isförhållanden kommer att råda i framtiden och då är vikaresälen starkt hotad i hela Östersjöområdet.
- Drunkning i fiskeredskap är en vanlig dödsorsak bland vikare och drabbar främst unga, oerfarna sälar. Avvanda kutar är speciellt utsatta under milda vintrar med dåliga isförhållanden. Orsaken till att milda vintrar förhöjer kuttödligheten är att laxgarn kan sättas tidigare än under normalår.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för arten sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprövning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för vikare.
- Försöksverksamhet med modifierade fiskeredskap pågår i syfte att minska bifångsterna av säl och i syfte att begränsa skadegörelse av säl på redskap och fångster.
- Kontinuerlig övervakning sker av stammens utbredning, antal, tillväxt och reproduktion samt hälsostatus.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#16

- Arten ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där.

- Arten har enligt art- och habitatdirektivet ett sådant gemenskapsintresse att insamling i naturen och exploatering kan bli föremål för särskilda förvaltningsåtgärder. Arten finns upptagen i bilaga 5 till art- och habitatdirektivet och betecknas med F i Artskyddsförordningens bilaga 1.
- Vilt levande exemplar av arten är fredade enligt 2 och 4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt störa arten eller avsiktligt förstöra eller skada bo- och viloplatser.
- Enligt 3§ Jaktlagen får arten inte fångas eller dödas om det inte uttryckligen är tillåtet vid jakt enligt andra delar av jaktlagstiftningen. När viltet är fredat gäller det även dess bon.

Bevarandemål och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#24

Förslag till mål (inte fastställda)

Mål – utbredning & förekomst	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Utbredningsområdet för vikare ska vara minst XX ^a km ² i marin baltisk region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Vikare ska finnas i hela Bottenviken och Norra Kvarnen. Utbredningen där ska inte understiga 17 350 ^c km ² .	Landskap	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Utbredning på karta.	Vart 6:e år

Mål – population	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Det ska finnas minst XX ^a individer av vikare i marin baltisk region.	Biogeografisk	Övervakning av vikare.	Antal individer	Vart 6:e år
Andelen fertila individer av könsmogna vikarhonor ska vara minst 95 % i Sverige / område YY.	Område / Nationell	Övervakning av vikare.	Andel individer	Varje år
Dräktighetsfrekvensen för fertila vikarhonor ska vara minst 95% i Sverige / område YY.	Område / Nationell	Övervakning av vikare.	Andel individer	Varje år
Det ska finnas minst XX individer av vikare i området YY.	Område	Övervakning av vikare.	Antal individer	Varje år

Mål – livsmiljö	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
I vikarens gynnsamma utbredningsområde ska det finnas så mycket fast is i ostörda miljöer under kutning och pälsbyte så att populationen inte minskar pga. avsaknad av livsmiljö.	Landskap	Data från SMHI.	Antal km ²	Varje år

Kommentarer

^a Målet definieras med antal när referensvärde för arten har angetts. Se kartor och kommentar samt ev. förslag till referensvärden under tabell för nationell bevarandestatus 2007.

^c Motsvarar totalarealen för Bottenviken och Norra Kvarken.

Minimnivån för uppföljning i skyddade områden är uppföljning av förekomst i minst 50% av områdena vart 6:e år.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#30

Artvis litteratur

Bergman, A. & Olsson, M. 1986. Pathology of Baltic grey seal and ringed seal females with special reference to adrenocortical hyperplasia. Is environmental pollution the cause of a widely distributed disease syndrome? Finnish Game Res. 44: 47–62.

Durant, S. & Harwood, J. 1986. The effects of hunting on ringed seals (*Phoca hispida*) in the Baltic. ICES, C.M. 1986/N:10.

Harding, K.C. & T.J. Härkönen 1999. Development in the Baltic grey seal (*Halichoerus grypus*) and ringed seal (*Phoca hispida*) populations during the 20th century. *Ambio* 28: 619–627.

Helle, E. 1980. Aerial census of ringed seals *Pusa hispida* basking on the ice of the Bothnian Bay, Baltic. *Holarct. Ecol.* 3: 183–189.

Helle, E. 1986. The decrease in the ringed seal population of the Gulf of Bothnia in 1975–84. Finnish Game Res. 44: 28–32.

Härkönen, T. 2007. Artfaktablad Vikare. I: Tjernberg, M. & Svensson, M. (red.). Artfakta. Rödlistade ryggradsdjur i Sverige. ArtDatabanken, Uppsala.

Härkönen, T. & Heide-Jørgensen, M.-P. 1990. Density and distribution of the ringed seal in the Bothnian Bay. *Holarct. Ecol.* 13: 122–129.

Härkönen, T. & Lunneryd, S.G. 1992. Estimating abundance of ringed seals in the Bothnian Bay. *Ambio* 21: 497–510.

Härkönen, T., Stenman, O., Jüssi, M., Jüssi, I., Sagitov, R. & Verevkin, M. 1998. Population size and distribution of the Baltic ringed seal (*Phoca hispida botnica*). I: Lydersen, C. & Heide-Jørgensen, M.P. (red.). Ringed Seals (*Phoca hispida*) in the North Atlantic. NAMMCO Scientific Publications, Vol. 1, 167–180.

Härkönen, T., Jüssi, M., Harding, K., Jüssi, I., Verevkin, M., Dmitrieva, L. & Sagitov, R. (In review). Seasonal activity budget of adult Baltic ringed seals.

Tormosov, D.D. & Esipenko, A.G. 1986. The abundance of ringed and grey seals in the Gulfs of Riga and Finland. *Finnish Game Res.* 44: 33–36.

Länkar

<http://www.naturvardsverket.se/sv/Tillstandet-i-miljon/Livsmiljoer-och-arter/Havsmiljon/Salar/Vikare-och-knubbsal/>

Kontaktuppgifter

Martin Tjernberg
martin.tjernberg@artdata.slu.se
018-67 22 84

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala